

Utbildningsinspektion i Väsby skola, grundskola årskurs 4–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	9

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Väsby skola den 24-27 januari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Väsby skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Väsby skola intervjuades elever, lärare, skolledning, elevvårdsteam, elevråd samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Väsby skola	Antal elever
Grundskola	510

Utbildningen vid skolan omfattar årskurs 4-9. Årskurs 4 och 5 består av en klass vardera med musikprofil. Även i årskurs 6-9 finns en klass med musikprofil i varje årskurs medan övriga klasser har allmän inriktning. Dessutom finns en särskild undervisningsgrupp där elever från den egna skolan är placerade. Skolans lärare är indelade både i årskurslag och i ämneslag som träffas varje vecka. Ledningen består av rektor och tre biträdande rektorer. Väsby skola ansvarar för samordningen av modersmålsundervisningen och studiehandledning på modersmålet för kommunens grundskolor. På skolan finns även kommungemensamma språkklasser.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Väsby skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Vid Väsby skola bedrivs ett aktivt arbete för att ge eleverna en god kännedom om målen för utbildningen. Skolan har under de senaste åren bytt fokus från socialt omhändertagande till kunskapsresultat och upplever att detta börjat ge resultat. Undervisningen vid skolan håller en god kvalitet. Lärarna vid skolan har pedagogisk utbildning. Skolans lokaler ger goda möjligheter för en ändamålsenlig undervisning och materiella förutsättningarna i övrigt ger förutsättningar att nå de nationella målen.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Lärarna och rektorn bör tillse att elevernas kännedom om målen i samtliga ämnen förbättras.
- Skolans rektor och lärare bör skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen.
- Skolan bör förbättra sina resultat vad avser andelen elever som uppnår målen i samtliga ämnen och som blir behöriga till ett nationellt program.
- Skolans rektor och lärare bör skaffa sig en bild av vilka resultat man når hos eleverna i sitt arbete med normer och värden.
- Skolan måste förbättra sitt värdegrundsarbete för att undvika hårt språkbruk mellan eleverna och få bättre arbetsro på samtliga lektioner samt säkerställa att eleverna har en trygg arbetsmiljö.
- Skolan bör förbättra sina rutiner vid hanteringen av betygs katalogen.
- Rektor bör göra sig mer förtrogen med det dagliga arbetet vid skolan och tydligare leda utvecklingsarbetet.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Alla elever i behov av särskilt stöd får inte det (4 kap. 1 § skollagen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 samt de nationella kursplanerna.

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumentet. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller.

På skolan har man under de senaste två åren bedrivit ett utvecklingsarbete för att konkretisera kursplanernas uppnåendemål och väva in mål att sträva mot samt mål knutna till elevernas utveckling avseende normer och värden i dessa konkretiseringar. Vid intervjuer med skollledning och lärare framkom att dessa hade en mycket god kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller. Eleverna hade genomgående en god kännedom om målen för sin utbildning men inspektörerna noterade att en variation förekom, även lärarna berättade i intervjuerna att de kommit olika långt med att förankra målen hos eleverna men att detta var ett naturligt nästa steg i den utveckling som bedrevs på skolan.

Inspektörerna bedömer att personal, elever och ledning vid Väsby skola har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller för verksamheten men att elevernas kännedom i dagsläget inte omfattar samtliga ämnen vilket skolan bör förbättra.

Kunskaper

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) anges ett antal övergripande kunskapsmål. Det är dels mål att sträva mot som anger inriktningen på skolans arbete samt mål som skolan ansvarar för att eleverna uppnår. I Väsby skola görs ingen sammanställning av hur väl eleverna når dessa övergripande läroplansmål gällande kunskaper. Rektorn förklarar detta med att man inte har några strategier för detta och tycker att området är svårt att hantera.

Skolans rektor och lärare bör skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når i förhållande till de generella kunskapskvaliteter som anges i läroplanen.

Nationella ämnesprov årskurs 5, andel elever som uppnått målen i procent

År	Väsbyskolan			Upplands Väsby		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Svenska	80	100	89	92	91	94
Engelska	93	100	96	92	92	90
Matematik	76	93	96	89	88	87

I årskurs 4 och 5, som består av en klass vardera med musikprofil har resultaten vid de nationella proven de två senaste åren legat över genomsnittet för kom-

munen. Skolan genomför även en sammanställning över resultaten i övriga ämnen. I dessa resultat varierar måluppfyllelsen mellan 85 – 100 procent.

Inspektörerna bedömer att skolan överlag har goda kunskapsresultat i årskurs 5.

Betygsresultat

Årskurs 9	2004	2004	2004	2005	2005	2005
	Väsby skola	Upplands Väsby	Riket	Väsby skola	Upplands Väsby	Riket
Meritvärde ¹	195	198	206,9	200	204	206
Andel behöriga till nationella program (%)	70,6	80,8	89,6	77,7	87	89,2
Andel som uppnått målen i alla ämnen (%)	60	64	75,9	58	68	76

Skolans meritvärde ligger något under snittet i kommunen och riket. Rektorn förklarar detta med att drygt hälften av skolans elever har annan etnisk bakgrund och flera av dessa har nyligen flyttat till Sverige och har bristande språkkunskaper. Salsa-värdet² ligger när det gäller meritvärde som förväntat och i detta framräknade värde har hänsyn tagits till ovanstående faktorer. Andelen elever som uppnått målen i samtliga ämnen ligger däremot långt under både det förväntade Salsa-värdet och snittet i kommunen och riket. Även detta förklarar rektorn beror till stor del på att de nyanlända elevernas språkkunskaper gör att de får svårt att följa undervisningen i flera av de teoretiska ämnena i kombination med att hon inte har möjlighet att styra över hur mycket studiehandledning på modersmålet en enskild elev får, då varje elev får en schablonutdelning av detta. Behovet av stöd motsvarar inte de resurser hon förfogar över. Inspektörerna vill särskilt framhålla att enligt den nationella statistiken för pojkar med utländsk bakgrund har andelen elever behöriga till ett nationellt program sjunkit från 91,9 procent år 2001 till 58,6 procent år 2004.

Inspektörerna bedömer att inget anmärkningsvärt framkommit vad avser skolans genomsnittliga meritvärde men att skolan bör förbättra sina resultat vad avser andelen elever som uppnår målen i samtliga ämnen och som blir behöriga till ett nationellt program.

Normer och värden

I skolans uppdrag enligt läroplanen ingår att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. I läroplanen anges att skolan skall sträva mot att varje elev visar respekt för och omsorg om närmiljön samt att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra.

¹ En elevs meritvärde räknas fram genom att man översätter bokstavsbetygen till siffror (MVG ger 20, VG 15 och G 10) och därefter räknar samman de 16 bästa betygen. En elev som fått betyg i samtliga 16 ämnen kan alltså ha högst 320 och minst 160 poäng i meritvärde.

² Skolverkets analysverktyg SALSA är en modellberäkning av förväntade betygsvärden med hänsyn tagen till föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå, andel pojkar respektive flickor, andel elever födda utomlands, samt andel elever födda i Sverige med båda föräldrar födda utomlands.

Väsby skola gör ingen uppföljning eller sammanställning av i vilken utsträckning eleverna omfattar önskvärda värderingar. Ett tecken på resultaten av skolans arbete med normer och värden kan vara hur eleverna förhåller sig i skoltillvaron. Eleverna uppgav till inspektörerna att förhållningssättet mellan eleverna ofta präglades av kränkande tillmälen och att yngre elever upplevde en känsla av otrygghet då de vistades i de gemensamma utrymmena. Väsby skola deltar årligen i en kommunövergripande uppföljning i enkätform, där eleverna i årskurs 8 tillfrågas om hur de trivs i skolan, om de känner sig trygga och om de vuxna ingriper om någon behandlas illa. Överlag ligger Väsby skolas resultat inom detta område något lägre än medelvärdet i kommunen.

Enligt läroplanen skall skolan sträva mot att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och tar tillvara möjligheterna att utöva inflytande över sin utbildning.

För att främja elevernas möjligheter att påverka sin utbildning har Väsby skola ett elevråd och flera elever beskriver att det är populärt att vara med i detta. Varje klass är indelad i mentorsgrupper som har ett schemalagt mentorsråd varje vecka då man bl.a. håller klassråd och anmäler frågor till elevrådet. Elevrådet uppgav att de från dessa klassråd får in ganska mycket frågor som de arbetar med.

Som tidigare nämnts gör skolan ingen sammanställning av vilka resultat skolan når i sitt arbete med att överföra normer och värderingar till eleverna. Inspektörerna bedömer dock, med bakgrund av vad som framkom vid inspektionen, att skolans bör analysera och utveckla sitt arbete med att säkerställa en trygg arbetsmiljö för eleverna. Vidare bör skolans rektor och lärare systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat man når hos eleverna av arbetet med normer och värden

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolläring och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och andra skolförfattningar.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Skolverket vill uppmärksamma kommunen på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år.

Elever som inspektörerna samtalar med under sitt besök beskriver skolans arbetsmiljö som otrygg men att en hel del kränkningar, främst i form av tillmälen

av olika slag, förekommer. Inspektörerna uppfattade att det sällan var frågan om upprepade trakasserier, eller mobbning, riktade mot en enskild individ men att flera elever upplevde sin skolmiljö som orolig under raster men även under lektionstid. Inspektörerna observerade även dålig arbetsro på ett par av de lektioner som besöktes i samband med inspektionen. Flera elever efterlyser att de vuxna skall vara tydligare med vilka normer och regler som gäller på skolan. Föräldrar och lärare som inspektörerna möter under sitt besök upplever inte arbetsmiljön som något större problem och föräldrarna uttrycker att de känner tillit till att personalen tar tag i de situationer som uppstår.

Skolan har ett handlingsprogram mot kränkande behandling vilket flertalet elever och föräldrar känner till. Vid inspektionstillfället hade Väsbyskolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med Lpo 94. Programmet behandlade dock inte kränkningar mellan vuxen och elev. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete. Skolan måste dessutom förbättra sitt värdegrundsarbete med syfte att förhindra hårt språkbruk och få bättre arbetsro på samtliga lektioner.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

På varje skola och i varje klass skall lärare tolka de nationella kursplanerna och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen med utgångspunkt i elevernas förutsättningar, erfarenheter, intressen och behov. Vidare anges i läroplanen att eleverna skall få ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande skall öka med stigande ålder och mognad.

Som tidigare nämnts finns en variation på Väsby skola mellan i vilken mån eleverna tagit del av kursplanernas mål och tillsammans med läraren tolkat dessa. Eleverna beskriver även en stor variation mellan olika lärare om i vilken mån de får vara med och planera undervisningen. Lärarna på skolan beskriver vid intervjuerna att de på olika sätt tar med eleverna i planering och utvärdering men att de inte alltid är tydliga med hur elevernas inflytande är utformat och inom vilka ramar eleverna har möjlighet att påverka. Inspektörerna observerade flera exempel på att lärarna mötte elevernas intressen och tog till vara eleverna kunskaper under lektionerna genom att fånga upp och lyfta fram och vara lyhörda för elevernas synpunkter och frågeställningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna överlag har möjligheter att påverka undervisningens utformning men vill göra lärarna uppmärksamma på att det inte alltid är tydligt för eleverna hur de är med och planerar och utvärderar undervisningen.

I läroplanen och kursplanerna anges mål att sträva mot och därmed inriktningen på skolans arbete. De kunskapskvaliteter som eleverna skall utveckla åstadkoms genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra en grund för undervisningen. Det är nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.

Inspektörerna observerade under sitt besök en stor variation av arbetssätt och arbetsformer där eleverna gavs tillfälle att utveckla de kunskapskvaliteter som beskrivs i läroplanen.

Inspektörerna bedömer att undervisningen vid Väsby skola håller god kvalitet och i huvudsak lever upp till de beskrivningar som återfinns i läroplanen.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Läraren skall enligt läroplanen utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Lärarna vid Väsby skola beskrev att det var svårt att individualisera undervisningen på grund av de stora grupperna och elevernas olika kunskapsnivå samt de stora skillnaderna i elevernas kunskaper i svenska. Inspektörerna såg flera exempel på individualisering i undervisningen.

Vid de intervjuer som genomfördes framkom att skolan har väl utarbetade rutiner för att kartlägga elevernas behov av stöd och upprättande av åtgärdsprogram. I åtgärdsprogrammen beskrevs skolans samt elevernas och föräldrarnas ansvar att vidta åtgärder för att öka elevernas måluppfyllelse. Vidare framfördes att varken elever, lärare, elevvårdspersonal eller rektorn anser att eleverna vid skolan får det stöd de har rätt till enligt författningarna. Som främsta anledning framfördes från samtliga bristande resurser. Skolledningen ser de bristande stödresurserna som huvudanledningen till att en så stor andel av eleverna inte når målen i samtliga ämnen. Själv ansåg skolledningen att man utnyttjade befintliga resurser så effektivt som möjligt.

Inspektörerna bedömer att alla elever vid skolan inte ges stöd utifrån sina behov, vilket måste åtgärdas. Vidare vill inspektörerna framhålla att skolan inte kan lägga ansvaret för att uppnå kursplanernas mål på hemmet.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Läraren skall enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen. Vid betygssättningen skall all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen utnyttjas och en allsidig bedömning av dessa kunskaper skall göras.

Elever och föräldrar inbjuds till utvecklingssamtal varje termin. Både elever och föräldrar som inspektörerna möter är i stort sett nöjda med dessa samtal och tycker de får en bild av elevens kunskapsutveckling. För att få en bild av elevernas progression mot målen att uppnå deltar skolan i kommungemensamma kunskapsprov i svenska och matematik i årskurs 8. Dessa genomförs i samarbete med sex andra kommuner. Flertalet av de elever inspektörerna möter under sitt besök är medvetna om enligt vilka kriterier de bedöms och de upplever att de överensstämmer med den bedömning och det betyg de får. Lärarna stämmer av sina bedömningar inom ämneslagen och det finns även kommunövergripande ämnesgrupper. Vid bedömning av nationella ämnesprov rättar undervisande lärare sina egna elevers prov och bedömer med sina kollegor samt diskuterar bedömningar i den kommungemensamma ämnesgruppen.

Inspektörerna konstaterade vid sitt besök att samtliga betygssättande lärare inte undertecknat betygskatalogen vilket bör åtgärdas snarast. Skolan bör utveckla rutiner för att säkerställa att detta sker. I övrigt bedömer inspektörerna att Väs-

by skola har ett systematiskt och utvecklat arbete med likvärdig bedömning och betygsättning.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten.

Skolans kvalitetssäkring och förbättringsarbete har under de senaste två åren till stor del fokuserat på kursplanernas mål och att nå bättre kunskapsresultat. Kvalitetsredovisningens rubriker får skolan från förvaltningsledningen och dessa är: Elevers utveckling och lärande i centrum, En trygg och trivsamt skola med arbetsglädje, En skola med ansvar, inflytande och delaktighet, Miljö. I skolans kvalitetsredovisning har man delat in varje område i fyra underrubriker: Mål, resultat, måluppfyllelse och åtgärder. Det finns dock ingen åskådliggjord koppling mellan de av skolan presenterade målen och de nationella målen. Vissa av de mål skolan prioriterat har dock en tydlig koppling till det nationella uppdraget och i dessa fall är det även tydligt i vilken mån man uppfyllt målen och vilka åtgärder man planerar för ökad måluppfyllelse.

Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen i Väsby skolan överlag fyller förordningens krav men vill framhålla vikten av att kopplingen till de nationella målen synliggörs.

Ledning och internkommunikation

Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvat genom utbildning och erfarenhet. Särskilt skall rektorn verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Rektorn vid Väsby skola har haft tjänst som rektor sedan 1997 och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Rektorn beskriver att hon bedriver utvecklingsarbetet genom ett strategiskt användande av fortbildningen och genom ämneslagen på skolan. Ledningsarbetet bedrivs i en ledningsgrupp som består av rektorn och tre biträdande rektorerna. Dessa har funktionsansvar för modersmål, elevvårdsarbete och stöd respektive organisation och schemaläggning. Den av de biträdande rektorerna som ansvarar för modersmålsundervisningen har dessutom delegationsrätt i personalfrågor för denna lärargrupp. De biträdande rektorerna har inget personalansvar men används av rektorn för att hålla sig förtrogen med arbetet och genomföra beslut som fattats. Lärarna på skolan beskriver att rektorn tydligt har prioriterat arbetet med kursplanerna som ett utvecklingsområde samt att fokus ska flyttas från socialt omhändertagande till kunskapsresultat. De efterlyser dock en tydligare styrning och uppföljning av det utvecklingsarbete som pågår och efterlyser tätare dagliga kontakter med skolledningen. Vid inspektionen framkom dessutom att rektorn inte fullt ut är medveten om den bristande arbetsron på vissa lektioner och det hårda språkbruk som förekommer.

Inspektörerna bedömer därför att rektorn bör göra sig mer förtrogen med det dagliga arbetet i skolan och tydligare leda utvecklingsarbetet.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tillgång till grundskolans utbildning och information om utbildning

Inspektionen visar att tillgången till utbildning såsom modersmålsundervisning, språkval och elevens val är god i Väsby skolan. Även skolans information till elever och vårdnadshavare bedöms av inspektörerna vara av god kvalitet. Vidare framgår av inspektionen att utbildningen är avgiftsfri.

Personal

Samtliga lärare utom fyra har pedagogisk utbildning och undervisar i huvudsak inom områden som motsvarar deras utbildning. Två av dessa lärare som undervisar i textilslöjd går SÄL-utbildning.

Merparten av den kompetensutveckling som erbjuds på skolan är kollektivt anordnad och rör läroplans- och metodfrågor.

Lokaler och utrustning

Väsby skola lokaler är ljusa och ändamålsenliga. Lärarna och eleverna har tillgång till olika typer av lokaler, vilket ger förutsättningar för ett varierat arbetssätt. Tillgången till läromedel, IT-utrustning och övrig materiel är god. Skolan har tillgång till ett välutrustat bibliotek.

Inspektörerna bedömer att Väsby skola har goda förutsättningar att bedriva sin verksamhet.

Datum	Ort
2006-06-16	Stockholm

Malin Winbladh
Bertil Karlhager